

E-ISSN: 2630-0370

JOURNAL OF HUMAN SCIENCES

มนุษยศาสตร์สาร

VOL.23 NO.2
MAY - AUGUST 2022

ปีที่ 23 ฉบับที่ 2
พฤษภาคม - สิงหาคม 2565

Faculty of Humanities, Chiang Mai University

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อค้นหาและสังเคราะห์แก่นคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาสู่การเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่กลุ่มจังหวัดเพชรบูรณ์

ธิปไตย ยิ้มประเสริฐ¹

พฤษภูมิ ชุตติมานุกูล²

(Received: March 10, 2020; Revised: July 1, 2022; Accepted: August 29, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาและสังเคราะห์แก่นความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงในการนำมาใช้พัฒนาการท่องเที่ยวหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่กลุ่มจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และประจวบคีรีขันธ์อำเภอละ 1 ชุมชน รวมทั้งหมด 22 ชุมชน มีตัวแทนคณะผู้บริหารและสมาชิกของชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนละ 5 คน รวมทั้งหมด 110 คน ผลการวิจัย พบว่า แก่นคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่นำมาขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของชุมชน ประกอบด้วย 1) การวางแผนงานที่ดีที่มาจาก “ความพอประมาณ” ให้รู้จักศักยภาพในตนเองและสิ่งที่มีอยู่ผ่านการศึกษาวเคราะห์ปัจจัยหลักที่เรียกว่า “ทุนชุมชน” ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ มนุษย์ สังคมและวัฒนธรรม กายภาพ สิ่งแวดล้อม และการเงิน 2) การขับเคลื่อนชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวอย่าง “มีเหตุผล” ให้สามารถสร้างความดึงดูดใจ เข้าถึงได้ง่าย ที่ได้มาตรฐาน 5 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน การจัดการด้านเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมชุมชน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน และคุณภาพการบริการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ 3) การสร้าง “ภูมิคุ้มกันที่ดี” โดยมีการวางแผนงานในด้านการจัดการชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยชุมชนจะต้องปฏิบัติงานภายใต้แก่นคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ค้นพบข้างต้นด้วยความรู้คู่คุณธรรม เพื่อให้การท่องเที่ยวของชุมชนพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: แก่นคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การท่องเที่ยวหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มจังหวัดเพชรบูรณ์
ทุนชุมชน

¹ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ประยุกต์ ภาควิชามนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ อีเมลล์ : Thiptapone.yim@outlook.com

² อาจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการเกษตร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อีเมลล์ติดต่อ plove9528@hotmail.com

A Participatory Action Research to Explore and Synthesize the Core Values of the Sufficiency Economy Philosophy to Develop into a Sufficiency Economy Tourism Village in Phet Samut Khiri Province Area

Thiptapone Yimprasert³

Preuk Chutimanukul⁴

Abstract

This research explored and synthesized the core values of the sufficiency economy philosophy, as applied to the development of tourism in the sufficiency economy villages of Pethsmutkhiri province area. The participatory action research method was deployed. A sample of 110 people was drawn to represent the village committees in 22 villages. The core values identified, as applied to tourism development, were as follows. 1) “Moderation” as the basis of planning, reflecting five aspects of community capital: human, social and cultural, physical, environmental, and financial. 2) “Reasonableness” as the criterion driving tourism development. This guides the creation of attractions, while meeting Thailand’s tourism standards. The latter mandate community-based tourism management, and set guidelines for the quality of economic, social, and community management, conservation and promotion of community culture, nature and environment management, and the quality of community-based tourism services. 3) The use of “Self-immunity” to establish competent strategic management of community tourism development planning. Overall, the members of the sufficiency economy villages must work together under the core values of the sufficiency economy philosophy by combining professional skills with morality to ensure the sustainability of their tourism sector.

Keywords: core values of the sufficiency economy philosophy, tourism in sufficiency economy villages, the sufficiency economy villages of Pethsmutkhiri province, community capital

³ Ph.D. Candidate, Doctor of Philosophy in Industrial and Organizational Psychology, Faculty of Applied Arts, Department of Humanities, King Mongkut's University of Technology North Bangkok, E-mail: Thiptapone.yim@outlook.com

⁴ Lecturer in Department of Agricultural Technology, Faculty of Science and Technology, Thammasat University, E-mail: plove9528@hotmail.com

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญที่สามารถผลักดันและขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยให้สามารถเติบโตไปได้ท่ามกลางสถานการณ์ความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจและการเมืองหลายประการ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เน้นชุมชนเป็นฐานสำคัญที่มุ่งเน้นกระบวนการในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในชุมชนโดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดการท่องเที่ยวที่คนในชุมชนเป็นคนจัดการ โดยจะคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรมท้องถิ่นและคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชน (Kantha-oo, 2017, p. 6) ซึ่งการท่องเที่ยวโดยชุมชนของแต่ละชุมชนนั้นจะมีรูปแบบและลักษณะของกิจกรรมที่เป็นอัตลักษณ์แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านทุนชุมชน อันเป็นสรรพสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และเกิดขึ้นจากฝีมือหรือภูมิปัญญาที่มีมูลค่าหรือคุณค่าของมนุษย์ ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม คน วัฒนธรรม ประเพณี หรือปัจจัยบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ รวมถึง “เงิน” ที่เป็นปัจจัยทางเศรษฐศาสตร์ที่มีมูลค่าต่อการดำเนินวิถีชีวิตของคนในสังคมปัจจุบัน (CDD, 2010; CODI, 2015, p. 7) และยังเป็นปัจจัยสนับสนุนให้ชุมชนมีศักยภาพในการนำทุนชุมชนด้านอื่น ๆ มาพัฒนาให้เกิดเป็นกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของชุมชน

อนึ่ง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เป็นชุมชนที่มีกระบวนการจัดการพัฒนาประชาชน หมู่บ้านหรือชุมชนให้มีวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นสังคม “อยู่เย็น เป็นสุข” ด้วยการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 มาเป็นแนวทางในการดำเนินงานโดยเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง (CSO, 2019, p. 2) ซึ่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นทางเลือกใหม่ที่มีความสำคัญกับการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และการเสื่อมสลายทางด้านสภาพแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม โดยยึดหลักการที่สำคัญ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ควบคู่กับเงื่อนไขของการมีความรู้และคุณธรรม (Anantanatorn, 2017, p. 299) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการเชิดชูสูงสุดจากองค์การสหประชาชาติว่าเป็นปรัชญาที่ไม่เพียงแต่มีประโยชน์ต่อประเทศไทยแต่ยังมีคุณูปการต่อนานาชาติด้วยเป็นสิ่งที่สามารถสร้างให้เกิดภูมิคุ้มกันในตนเองจนกระจายสู่ชุมชนและเศรษฐกิจในวงกว้างขึ้น (Dokthaisong, 2017, p. 41) อีกทั้งยังเป็นกรอบแนวคิดที่มีใช้เพียงมุ่งพัฒนาในเชิงเศรษฐศาสตร์และการบริหารธุรกิจเพียงเท่านั้น (Kitbumrung, 2018, p. 72) แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืนอีกด้วย (Shone, 2014, p. 1)

จากที่กล่าวมาข้างต้น การท่องเที่ยวโดยชุมชน ถือว่ามีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจระดับท้องถิ่นหรือฐานรากให้มีความเข้มแข็งก่อเกิดคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี ซึ่งหากชุมชนท่องเที่ยวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนจะทำให้กลุ่มสมาชิกการท่องเที่ยวของชุมชนสามารถดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนต่อไปได้แม้จะต้องเผชิญกับสภาพการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในกระแสโลกาภิวัตน์ รวมถึงยังช่วยลดผลกระทบทางลบจากการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี และค่านิยมของชุมชนได้อย่างเหมาะสม โดยรายได้จากการท่องเที่ยวจะเป็นรายได้เสริมที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดสภาพคล่องของเศรษฐกิจชุมชนในทุกภาคส่วน กลุ่ม องค์กร (Onwan, Wongpinpech, Chanprom, Trirat & Wongmueangkhuen, 2012, p. 1) นอกจากนี้ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะเป็นเสมือนรากฐานที่ช่วยสร้างความแข็งแกร่งในการบริหารจัดการทุนชุมชนที่ใช้ในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นทุนเชิงสังคมและวัฒนธรรม ทุนธรรมชาติ ทุนกายภาพ โดยมีทุนมนุษย์เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนภายใต้การสนับสนุนด้วยทุนทางการเงินที่ทางกลุ่มการท่องเที่ยวของชุมชน

มีและจัดสรรมาได้ ด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะเป็นกลไกในการสนับสนุนการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของชุมชนที่มุ่งให้ชุมชนตระหนักในการพัฒนาตามกำลังความสามารถหรือความพอประมาณตามระดับปัจจัยของทุนด้านต่าง ๆ ที่ชุมชนมีอย่างมีเหตุผล อันจะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชนที่จะนำซึ่งการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้อย่างยั่งยืน

กลุ่มจังหวัด “เพชรบูรณ์ศรี” เป็นกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2 ประกอบไปด้วย จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสงคราม (Ministry of Interior, 2014, p.178) มีชุมชนที่เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่มีความหลากหลายในเชิงทุนชุมชนทั้งด้านวัฒนธรรมและธรรมชาติ ซึ่งสามารถพัฒนาต่อยอดให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีกิจกรรมเชิงการท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นเฉพาะตนสามารถรองรับความต้องการที่หลากหลายของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันที่มีความชอบเฉพาะกลุ่มเกิดขึ้นมากมาย เช่น การท่องเที่ยวสีเขียวหรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนได้รับความนิยมมากขึ้น การท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ที่เริ่มได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่มากขึ้นและเป็นกระแสที่กำลังได้รับความนิยมในต่างประเทศ (Sommitr & Boonpaisarnsatit, 2013, p.49) เป็นต้น

ดังนั้น เพื่อเป็นการเสริมสร้างศักยภาพในเชิงการท่องเที่ยวให้กับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดเพชรบูรณ์ศรี จึงควรมีการศึกษาเพื่อค้นหาแก่นคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถนำมาต่อยอดพัฒนาการท่องเที่ยวหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่กลุ่มจังหวัดเพชรบูรณ์ศรี โดยการนำเอาศาสตร์และองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับหลักการของการตลาด การบริหารจัดการ และการบริการ มาสังเคราะห์เข้าด้วยกันกับโครงสร้างของหลักปรัชญาแห่งความพอเพียง อันจะปรากฏเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นการผสมผสานระหว่างศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถนำมาใช้เป็นหลักการ แนวทางในการขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวเป็นประโยชน์ก่อให้เกิดรายได้ต่อตนเองและชุมชน อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างให้เกิดเป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งที่ก่อให้เกิดสุขภาวะในการดำเนินชีวิตทั้งในมิติทางการศึกษา สังคม เศรษฐกิจ วิธีการเกษตร สิ่งแวดล้อม และสุขภาพอย่างยั่งยืน (Barua & Tejativaddhana, 2019)

วัตถุประสงค์

เพื่อค้นหาและสังเคราะห์แก่นคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถนำมาต่อยอดพัฒนาการท่องเที่ยวหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่กลุ่มจังหวัดเพชรบูรณ์ศรี

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพที่ศึกษาได้จากวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งในที่นี้จะใช้แบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในพื้นที่ที่ทำการศึกษา อันจะนำมาซึ่งพันธะสัญญาและความรับผิดชอบต่อผลการวิจัยที่เกิดขึ้นร่วมกัน (Gillis & Jackson, 2002) พื้นที่ในการศึกษา คือ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดเพชรบูรณ์ศรี จำนวน 4 จังหวัด ได้แก่ เพชรบูรณ์ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม และประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ตัวแทนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอละ 1 ชุมชน รวมทั้งหมด 22 ชุมชน ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ตัวแทนคณะผู้บริหารและ

สมาชิกของชุมชน ๆ ละ 5 คน รวมทั้งหมด 110 คน เทคนิคที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แนวทางการสนทนากลุ่มเพื่อระดมสมองและค้นหาปัญหาให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน เมษายน – สิงหาคม 2561 จากนั้นจะนำผลสรุปและวิเคราะห์การสัมภาษณ์นำเสนอต่อตัวแทนสมาชิกชุมชนที่เข้าร่วมการวิจัยเพื่อระดมสมองสังเคราะห์แก่นคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาสู่การเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่กลุ่มจังหวัดเพชรบูรณ์ร่วมกันในครั้งสุดท้าย

กรอบแนวคิดการวิจัย

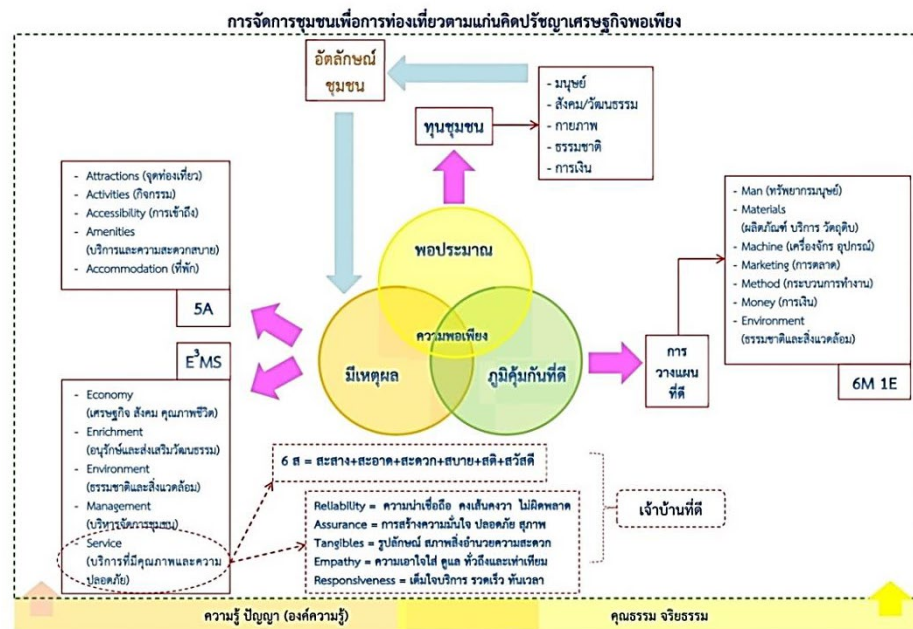
การศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อค้นหาและสังเคราะห์แก่นคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาสู่การเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่กลุ่มจังหวัดเพชรบูรณ์” ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในเชิงกระบวนการในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากกระบวนการศึกษาวิจัยที่ได้ข้อมูลเบื้องต้นจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง สู่การสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม การสรุปและวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ และนำเสนอต่อตัวแทนสมาชิกชุมชนที่เข้าร่วมการวิจัยเพื่อระดมสมองสังเคราะห์แก่นคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาสู่การเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่กลุ่มจังหวัดเพชรบูรณ์ศรีร่วมกัน จนได้มาซึ่งการจัดการจัดการชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวตามแก่นคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการจัดการด้านการท่องเที่ยวของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงจะบรรลุประสิทธิผลได้นั้น ควรนำองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องกับหลักการของการตลาด การบริหารจัดการ และการบริการ มาสังเคราะห์กับโครงสร้างหลักที่เป็นแก่นคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ผสมผสานระหว่างศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังปรากฏในแผนภาพด้านล่างนี้

แผนภาพที่ 2 การจัดการชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวตามแก่นคิดเศรษฐกิจพอเพียง

จากแผนภาพข้างต้นเป็นการหลอมหลวมองค์ความรู้หรือศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นหนึ่งเดียวและง่ายต่อการปฏิบัติตามของชุมชน ซึ่งสามารถอธิบายแก่นคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่กลุ่มจังหวัดเพชรบูรณ์ศรีได้ดังนี้

1. ความพอประมาณ (Moderation) โดยการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของชุมชนนั้น สิ่งแรกๆ ที่ทุกชุมชนจำเป็นต้องตระหนักรู้และให้ความสำคัญก่อนการริเริ่มกระทำการใด ๆ คือ การวางแผนงานที่มีกระบวนการที่เริ่มจากการสร้าง “ความพอประมาณ” ให้รู้จักศักยภาพในตนและสิ่งที่ชุมชนพึงมีอยู่ผ่านการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยหลักในชุมชนทั้ง 5 ด้านที่เรียกว่า “ทุนชุมชน” อันประกอบไปด้วย ทุนมนุษย์ ทุนสังคมและวัฒนธรรม ทุนกายภาพ ทุนธรรมชาติ และทุนการเงิน ซึ่งการทำความเข้าใจในทุนของชุมชนที่มีอยู่ จะช่วยให้

ชุมชนสามารถเกิดการเรียนรู้ มีความเข้าใจ และเห็นคุณค่าในสิ่งที่ชุมชนพึงมีที่สามารถสะท้อนความเป็นตัวตน หรืออัตลักษณ์ของชุมชนออกมาได้อย่างชัดเจน

2. มีเหตุผล (Resonableness) การขับเคลื่อนชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวได้อย่าง “มีเหตุผล” เกิดจากการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนที่ตรงเป้าหมายโดยมุ่งเน้นที่จะปรับเปลี่ยนปัจจัยต่าง ๆ ของชุมชนให้สามารถรองรับและรับรองนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพพร้อมที่จะส่งมอบคุณค่าของตน (Value Proposition) ตามอัตลักษณ์สู่นักท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานการท่องเที่ยว กล่าวคือ สามารถดึงดูดใจ เข้าถึงได้ง่าย มีสถานที่สำหรับพักผ่อนพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวก และมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าประทับใจ

3. ภูมิคุ้มกันที่ดี (Self-immunity) เมื่อมีการกำหนดทิศทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนตามหลักการของเหตุและผลเพื่อให้ได้มาตรฐานด้านการท่องเที่ยวทั้งในระดับประเทศและสากลแล้วนั้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสร้าง “ภูมิคุ้มกันที่ดี” ชุมชนควรมีการวางแผนการดำเนินงานในมิติต่าง ๆ ให้รัดกุม มีประสิทธิภาพ ที่นำมาซึ่งประสิทธิผลอย่างยั่งยืนสืบไป โดยมีการวางแผนงานที่ดีเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ของชุมชนให้ปฏิบัติหน้าที่และมีส่วนร่วมในการพัฒนาและขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของชุมชน แผนการพัฒนา ปรับปรุง และตรวจสอบเกี่ยวผลิตภัณฑ์ วัตถุประสงค์ต่าง ๆ ตลอดจนการบริการของชุมชนให้ได้มาตรฐาน แผนการตรวจซ่อมบำรุงรักษาเครื่องจักร อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน และมีความปลอดภัย แผนการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด แผนการบริหารจัดการคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน และแผนการเงินของชุมชนที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้

4. เงื่อนไขด้านความรู้ ปัญหา (องค์ความรู้) และคุณธรรม จริยธรรม (Knowledge and Moral Conditions) สิ่งสำคัญที่สุด ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานต่างๆ ให้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างยั่งยืนนั้น ทุกคนในชุมชนจะต้องร่วมมือ ร่วมใจกัน ขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของชุมชนด้วยความเต็มใจ มุ่งผลประโยชน์ของชุมชนเป็นสำคัญ โดยจะต้องดำเนินงานทุกกิจกรรมกระบวนการด้วยความพร้อม มีความรู้ในเรื่องที่ปฏิบัติอย่างลึกซึ้ง และเข้าใจในทุกกระบวนการ และกระทำการต่าง ๆ ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เพื่อให้การท่องเที่ยวของชุมชนดำเนินต่อไปได้อย่างเต็มศักยภาพ อันจะนำมาซึ่งภาพลักษณ์ที่ดี ชื่อเสียง และรายได้ที่มั่นคงของสมาชิกภายในชุมชนที่ยั่งยืนสืบไป

อภิปรายผล

1. ความพอประมาณ (Moderation) เปรียบได้กับปัจจัยพื้นฐานที่ช่วยให้เกิดการเติบโตและพัฒนาอย่างยั่งยืน (U-tantada, Mujtaba, Yolles & Shoosanuk, 2016) โดยมีพื้นฐานของการนำมาประยุกต์ใช้ตามหลักทางสายกลางในพระพุทธศาสนา ที่มุ่งเน้นการกระทำหรือปฏิบัติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ตึงหรือหย่อนเกินไป (Jitsuchon, 2018, p. 2) บริโภคสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยความพอดี ไม่มากหรือน้อยเกินไป ไม่เข้มงวดกับการจับจ่ายใช้สอยจนสร้างความเครียดให้กับตนเอง การครอบครองสิ่งของ วัตถุที่หรูหรา มีราคาแพงย่อมพึงกระทำได้แต่ต้องให้สอดคล้องกับระดับฐานะและรายได้ของตนเอง (Ananthanatorn, 2017, p.308) การประยุกต์ใช้หลักการด้าน “ความพอประมาณ” เพื่อการขับเคลื่อนกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็นเสมือนการสร้างให้สมาชิกของชุมชนรู้จักศักยภาพในตนและสิ่งที่ชุมชนพึงมีอยู่ผ่านการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยหลักในชุมชนทั้ง 5 ด้านที่เรียกว่า “ทุนชุมชน” อันหมายถึง สรรพสิ่งใด ๆ ก็ตามที่มีอยู่ในชุมชนทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และเกิดขึ้นจากฝีมือหรือมันสมองภูมิปัญญาที่มีมูลค่าหรือคุณค่าของมนุษย์ ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

คน วัฒนธรรม ประเพณี หรือปัจจัยบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ รวมถึง “เงิน” ที่เป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีมูลค่าต่อการดำเนินวิถีชีวิตของคนในสังคมปัจจุบันด้วย โดยทุนชุมชนแบ่งได้ 5 ด้าน (CODI, 2015, p. 7) ดังนี้

1) ทุนมนุษย์ (Human Capital) หมายถึง คนทุกเพศทุกวัยในชุมชนที่มีความรู้ความชำนาญด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการศึกษา ด้านภูมิปัญญา เช่น ปราชญ์ชาวบ้านผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ครู พระสงฆ์ กลุ่มองค์กรต่าง ๆ เด็กสตรี เยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ เด็กกำพร้า เป็นต้น รวมถึงผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจทั้งยากจนและร่ำรวย ทุนมนุษย์ถือได้ว่าเป็นต้นทุนชุมชนที่แฝงไว้ด้วยทุนภูมิปัญญา (Intellectual Capital) ที่สามารถต่อยอดเป็นนวัตกรรมอันจะนำมาซึ่งประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้กับชุมชน Barbash, Barbash, Lipscomb & Marria (2013, p. 6) การเสริมสร้างให้สมาชิกของชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ (Self-reliance) จะสามารถช่วยสร้างให้เกิดสุขภาวะของสมาชิกในชุมชนได้อีกด้วย (Mongsawad, 2010, pp.132-133)

กลุ่มจังหวัดเพชรบูรณ์ มีปัจจัยด้านทุนมนุษย์ที่มีคุณค่าและทรงภูมิปัญญาที่เรียกว่า ปราชญ์ชาวบ้าน หรือ หมอภูมิปัญญา ที่หลากหลายด้าน ทั้งด้านอาหารที่มีศิลปะการปรุงรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์โดยเฉพาะตำรับอาหารคาวและหวานที่สืบทอดมาแต่โบราณของจังหวัดเพชรบุรี ด้านศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ ที่ล้วนแต่สืบทอดองค์ความรู้มาแต่โบราณ นอกจากนี้ภายใต้ความหลากหลายอันเนื่องมาจากกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างกันอาศัยอยู่ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดกระจายอยู่โดยทั่วไป โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ ในพื้นที่อำเภอเขาย้อย และปะกาเกอญอ ในพื้นที่อำเภอแก่งกระจาน และจังหวัดสมุทรสาคร ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์มอญ ในพื้นที่อำเภอบ้านแพ้ว ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ล้วนแต่มีภูมิปัญญาที่มีความเป็นอัตลักษณ์ที่ถ่ายทอดออกมาทั้งทางภาษา การแต่งกาย และวัฒนธรรม ประเพณี ที่ล้วนแต่มีความน่าสนใจในเชิงจิตวิญญาณ ซึ่งภูมิปัญญาเหล่านี้ล้วนแต่เป็นต้นทุนที่จะเข้ามาขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของชุมชนให้มีเสน่ห์เฉพาะตัวชวนให้นักท่องเที่ยวต้องการไปสัมผัส

2) ทุนสังคม (Social Capital) ประกอบไปด้วยทุนทางจิตวิญญาณ (Spiritual Capital) อันหมายถึงความศรัทธาต่อสรรพสิ่งทั้งในเชิงศาสนา เทพเจ้า วิญญาณ สิ่งลี้ลับ การเชื่อมต่อกับจักรวาล และทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital) อันเป็นทุนที่เกิดจากการผสมผสานทุนด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกัน จนเกิดเป็นสิ่งที่สะท้อนตัวตนของชุมชนที่ถ่ายทอดออกมาในหลายลักษณะทั้งงานฝีมือ ศิลปะ ประณีตศิลป์ การแสดง การละคร หรือบทเพลง ซึ่งเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงวิถีพลวัตของชุมชนกับโลกภายนอก (Barbash, Barbash, Lipscomb & Marria, 2013, p. 6) ซึ่งหากชุมชนมีการกำหนดกฎ กติกา ภายใต้การบริหารจัดการอย่างมีธรรมาภิบาลร่วมกันก็จะนำมาซึ่งความไว้วางใจ ความซื่อสัตย์ และอยู่ดีมีสุขของสมาชิกในชุมชน ส่งผลต่อการก่อเกิดความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลร่วมมือร่วมใจจัดอิทธิพลที่ไม่ได้ออกจากชุมชน และร่วมมือกันสร้างเครือข่ายในการพัฒนาชุมชนทำให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนได้อย่างมีพลวัต (Mongsawad, 2010, pp.130-131)

กลุ่มจังหวัดเพชรบูรณ์ นับได้ว่ามีทุนทางสังคมที่หลากหลายและมีความโดดเด่น น่าค้นหา เนื่องจากความหลากหลายในเชิงโครงสร้างทุนมนุษย์ด้านชาติพันธุ์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงส่งผลให้ในพื้นที่แห่งนี้มีการผสมผสานในขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่สื่อถึงจิตวิญญาณที่สะท้อนความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความเฉพาะตัว มีวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตนที่สะท้อนความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ของตนได้อย่างภาคภูมิใจ ซึ่งในที่นี้จะยกตัวอย่างพื้นที่ของชุมชนบ้านปลายคลองพาดหมอน ตำบลเจ็ดริ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งเป็นชุมชนเกษตรกรรมที่มีการสืบเชื้อสายชาติพันธุ์มาจากบรรพบุรุษที่อพยพมาจากรัฐมอญ ประเทศเมียนมาร์ใน

ปัจจุบัน ที่เคลื่อนย้ายมาตั้งถิ่นฐานรกราก ณ พื้นที่แห่งนี้มานานับร้อยปี แต่ก็ยังคงรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของชาวมอญเอาไว้ได้อย่างเหนียวแน่น ดังสะท้อนออกได้ทั้งทางภาษาพูดและเขียนที่คนในชุมชนยังคงสื่อสารกันด้วยภาษามอญ การแต่งกายในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและประเพณีสำคัญของชาติพันธุ์ที่ทุกคนจะร่วมในกันแต่งกายอย่างชาวมอญมาร่วมงานบุญกันอย่างสนุกสนาน สถาปัตยกรรมแบบมอญที่ถ่ายทอดออกมาผ่านงานจิตรกรรม และประติมากรรมภายในวัดประจำชุมชน นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มชาติพันธุ์ปะกาเกอญอ ที่เคลื่อนย้ายมาจากรัฐกะเหรี่ยง ประเทศเมียนมาร์ มาอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลป่าแดง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ที่ยังคงสืบทอดขนบธรรมเนียม ประเพณี เชิงจิตวิญญาณของชาติพันธุ์ตามบรรพบุรุษเอาไว้ การแต่งกายที่มีความเป็นเอกลักษณ์ ภาษาพูดและเขียนที่ยังคงใช้ภาษาดั้งเดิม คือ ภาษากะเหรี่ยง ในการสื่อสารกันภายในชุมชน

3) ทุนกายภาพ (Physical Capital) หมายถึง สิ่งที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการดำเนินชีวิตหรือเป็นปัจจัยพื้นฐานในการผลิตที่สนับสนุนการดำรงชีพของประชาชน ได้แก่ การคมนาคมขนส่ง ไฟฟ้า ประปา ระบบพลังงาน การสื่อสารโทรคมนาคม โบราณสถาน โบราณวัตถุ หรือสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ เป็นต้น

กลุ่มจังหวัดเพชรบูรณ์ตั้งอยู่ในพื้นที่ยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ด้วยมีพื้นที่ทอดยาวขนานชายฝั่งอ่าวไทย ความพร้อมในเชิงกายภาพโดยเฉพาะถนนที่ใช้เพื่อการคมนาคมที่มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ที่เป็นถนนสายหลักสู่ภาคใต้ของประเทศไทยพาดผ่านยาวหลายร้อยกิโลเมตร นอกจากนี้การเดินทางเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มจังหวัดไปยังพื้นที่ชุมชนต่าง ๆ ก็มีการพัฒนาเส้นทางที่ได้มาตรฐาน สะดวกสบาย มีไฟฟ้า เข้าถึงในพื้นที่ห่างไกล การโทรคมนาคมที่ทันสมัยสื่อสารได้ในทุกพื้นที่ จึงทำให้การเดินทางเพื่อท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนท่องเที่ยวจึงไม่ใช่เรื่องยากหรือลำบากแต่อย่างใด

4) ทุนธรรมชาติ (Natural Capital) หมายถึง ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ สามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Sources) ประกอบไปด้วย น้ำ พืชพันธุ์ธัญญาหาร สิ่งมีชีวิตหรือสัตว์ต่าง ๆ ตลอดจนวัสดุจากใต้พื้นโลกไม่ว่าจะเป็นจาก ฟอสซิล โลหะ แร่ธาตุ ซึ่งกระบวนการสุดท้ายของทรัพยากรเหล่านี้ คือ การสูญสลายหมดไปหรือกลายเป็นขยะ 2) ระบบนิเวศหมุนเวียน (Ecosystem Services) เป็นกระบวนการเกื้อหนุนของสิ่งมีชีวิตในธรรมชาติที่ก่อให้เกิดการผลิต ย่อยและสูญสลายโดยวิธีตามธรรมชาติ ก่อเกิดเป็นแหล่งอาหาร พลังงาน ให้กับมนุษย์และสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ได้พึ่งพาอาศัยอุปโภค บริโภค และ 3)สุนทรียศาสตร์หรือความงามทางธรรมชาติ (Aesthetics or Beauty of Nature) ไม่ว่าจะเป็นทิวทัศน์ของทุ่งดอกไม้ ทุ่งหญ้า ป่า ภูเขา ชายฝั่งทะเล สวนสาธารณะ เสียงนกร้อง และท้องฟ้าที่เต็มไปด้วยดวงดาวยามค่ำคืน ฯลฯ (Barbash, Barbash, Lipscomb & Marria, 2013, p. 4-5)

กลุ่มจังหวัดเพชรบูรณ์ มีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลายและน่าสนใจ ทั้งทรัพยากรป่าไม้ ภูเขา แม่น้ำ ทะเล ทำให้ชุมชนหลายชุมชนมีต้นทุนเชิงธรรมชาติที่สามารถพัฒนาต่อยอดเป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ เช่น ชุมชนบ้านบางสะแก ตำบลบางสะแก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นชุมชนเกษตรกรรมที่มีทรัพยากรธรรมชาติ คือ พืชผลทางการเกษตรที่อุดมสมบูรณ์ ที่พัฒนาเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ ชุมชนบ้านพุร้อน ตำบลยางน้ำก๊าดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี เป็นชุมชนที่มีน้ำพุร้อนธรรมชาติในชุมชน ที่พัฒนาเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจให้กับนักท่องเที่ยว ที่ช่วยสร้างรายได้จากการค้าขายภายในพื้นที่น้ำพุร้อนได้อย่างต่อเนื่อง ชุมชนบ้านภูหลวง ตำบลบึงนคร อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นชุมชนเกษตรกรรมที่พื้นที่มากกว่าร้อยละ 90 เต็มไปด้วยทัศนียภาพของไร่สับปะรดที่สวยงามทอดยาวสลับซับซ้อนไป

ตามเนินเขาภายในชุมชน อีกทั้งเป็นเส้นทางสำหรับผู้ต้องการแสวงหาความสงบสุขในชีวิตด้วยเป็นที่ตั้งของสถานปฏิบัติธรรมวัดป่าชลิตานุสรณ์ หุบชะนี และเป็นเส้นทางเชื่อมโยงไปยังเส้นทางการศึกษาธรรมชาติน้ำตกแพรง ตะคร้อที่สวยงามในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรีอีกด้วย บ้านชายทะเลรางจันทร์ อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร เป็นชุมชนชาวประมงที่มีชุมชนตั้งอยู่ริมทะเล ทำให้มองเห็นทัศนียภาพของท้องทะเลอ่าวไทยที่สวยงาม

5) ทุนการเงิน (Financial Capital) หมายถึง ทรัพยากรที่เป็นตัวเงินรวมถึงโอกาสทางการเงินที่ประชาชนใช้เพื่อการดำรงชีพ ได้แก่ ทุนทางการเงินที่มาจากกรออม ที่เป็นเงินสด/เงินฝาก และทุนที่มาจากรายได้อื่น ได้แก่ เงินบำนาญ ค่าตอบแทน เงินกองทุนต่าง ๆ

กลุ่มจังหวัดเพชรบูรณ์ มีชุมชนที่มีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็ง ด้วยมีผู้นำชุมชนอันเป็นทุกมนุษย์ที่สำคัญในการเป็นผู้นำเพื่อขับเคลื่อนชุมชนให้พัฒนาในด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในกรณีนี้จะยกตัวอย่างการบริหารจัดการด้านการเงินของชุมชนบ้านม้าร้อง ตำบลพงศัประศาสน์ อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่สมาชิกในชุมชนร่วมมือกันจัดตั้งธนาคารชุมชนเพื่อเป็นเงินออมและทุนในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน จึงทำให้ชุมชนมีเงินทุนหมุนเวียนในการลงทุนเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ การที่จะแปลเปลี่ยนทุนทั้ง 5 ด้านเหล่านี้มาช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของสมาชิกในชุมชนด้วยการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้แวะมาเยี่ยมเยือนได้นั้น สามารถนำมาจัดแบ่งเป็นประเภทหรือกิจกรรมทางการท่องเที่ยวได้ 5 ประเภท (Chen, Ng, Huang & Fang, 2017, p. 3) ได้แก่ 1) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Natural Attractions) ที่นักท่องเที่ยวสามารถให้ความเพลิดเพลินกับธรรมชาติและทัศนียภาพของทิวทัศน์ที่สวยงามทำให้ได้รับความผ่อนคลายทั้งทางร่างกายและจิตใจ (Hartmann & Apaolaza-Ibáñez, 2010; Hudson, Wang & Gil, 2011) 2) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Attractions) ได้แก่ โบราณสถาน โบราณวัตถุ อาคาร สถาปัตยกรรมต่าง ๆ พิพิธภัณฑสถาน ตลอดจนศูนย์เรียนรู้ที่ถ่ายทอดให้นักท่องเที่ยวสามารถได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรมที่แตกต่าง (Landorf, 2009; Yang, Lin, & Han, 2010; Stylianou-Lambert, 2011) 3) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์หรือประติมากรรมใหม่ (Recreational Attractions) หมายถึง สถานที่ที่มีการจัดสร้างขึ้นมาใหม่เพื่อรองรับกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ให้กับนักท่องเที่ยว เช่น ที่พักในฟาร์ม (Farm stay) ลานสกี หน้าผาจำลอง (Cycling) เป็นต้น (Buckley, van Rensburg & Hynes, 2009; Williams & Shaw, 2009) 4) งานเทศกาลต่าง ๆ (Event Attractions) เช่น เทศกาลทางศาสนา (Religious Events) การจัดนิทรรศการส่งเสริมธุรกิจการค้า เป็นต้น (Canali & d'Angella, 2009; Camarero, Garrido & Vicente, 2010) และ 5) แหล่งท่องเที่ยวด้านความบันเทิง (Entertainment Attractions) เช่น ศูนย์การค้ากึ่งสวนสาธารณะ (Theme Parks) ห้างสรรพสินค้า คาสีโน เป็นต้น (Milman, 2010; Slåtten, Krogh & Connolly, 2011; Wong & Rosenbaum, 2012)

2. มีเหตุผล (Reasonableness) หมายถึง ความต่อเนื่องเชื่อมโยงระหว่างการทำและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นตามมา (Barua & Tejavaddhana, 2019, p. 196) เป็นความเข้าใจในผลที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำ สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ภายใต้แรงขับหรือความปรารถนาของตนเองที่มีได้มาจากการผลักดันหรือร้องขอจากความต้องการของผู้อื่น (Jitsuchon, 2018, p. 2) และความมีเหตุผลจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการสั่งสมความรู้และประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง มีการศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบและรู้วิธีประมวลปัจจัยที่ซับซ้อนมา

ประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจ เพื่อให้ความคิดและการกระทำอยู่ในกรอบที่ถูกต้องตามหลักเหตุผล (OPSI, 2017, p. 7) ซึ่งการขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการท่องเที่ยวได้อย่าง “มีเหตุผล” เกิดจากการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนที่ตรงเป้าหมายโดยมุ่งเน้นที่จะปรับเปลี่ยนปัจจัยต่าง ๆ ของชุมชนให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพพร้อมที่จะส่งมอบคุณค่าของตน (Value Proposition) ตามอัตลักษณ์สู่นักท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานที่สามารถสร้างความดึงดูดใจ เข้าถึงได้ง่าย มีสถานที่สำหรับพักผ่อนพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวก และมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าประทับใจ ซึ่งในประเด็นมาตรฐานทั้งหมดนั้นสอดคล้องกับมาตรฐานการท่องเที่ยว 5 ประการที่นำเสนอโดยการท่องเที่ยวออสเตรเลียนตะวันตกหรือที่เรียกว่าหลักมาตรฐานการท่องเที่ยว 5A (Papadoulis & Minns, 2018, pp. 30-34) อันประกอบด้วย 1) Attraction คือ การสร้างความดึงดูดใจ ด้วยเสน่ห์เฉพาะตัวที่มีความโดดเด่นเฉพาะกาล เช่น งานประเพณี การแสดงแสง สี เสียง ในงานเทศกาลต่าง ๆ ของชุมชน เป็นต้น 2) Accessibility คือ การเข้าถึงได้ง่าย ชุมชนมีการเดินทางเข้าถึงที่สะดวก ง่ายต่อการเข้าถึงได้อย่างใกล้ชิด เช่น มีถนนที่ดี มีลานจอดรถเพียงพอ มีป้ายบอกทางในจุดตัดเส้นทางที่สำคัญ เป็นต้น 3) Accommodation คือ ที่พักในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งไม่เพียงแต่จัดหาที่พักให้กับนักท่องเที่ยวเท่านั้น อาหาร เครื่องดื่ม หรือบริการอื่น ๆ ก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างความเพลิดเพลินให้กับนักท่องเที่ยวขณะมาพักผ่อนได้ 4) Amenity คือ สิ่งอำนวยความสะดวก มีการบริการที่จัดให้กับนักท่องเที่ยวได้อย่างประทับใจ เช่น ที่พัก ร้านอาหาร เครื่องดื่ม ร้านค้า ของที่ระลึก เป็นต้น และ 5) Activity คือ กิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตให้กับนักท่องเที่ยวให้ได้สัมผัสกับวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของคนในชุมชน และสังคมในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป นอกจากนี้ การดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะต้องเป็นไปตามมาตรฐานที่คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (2016 , pp. 8-9) กำหนดไว้ 5 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Management) การจัดการด้านเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี (Economy) การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมชุมชน (Enrichment) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน (Environment) และคุณภาพการบริการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Service) โดยสามารถกระทำควบคู่ไปกับหลักการบริการที่เป็นเลิศ 5 ประการ ที่เรียกว่า RATER Model ตามแนวคิดของ Parasuraman, Valaria Zeithaml และ Leonard Berry (Czaplewski, Olson & Slater, 2002, pp. 14-17) ประกอบไปด้วย 1) Reliability หมายถึง การบริการที่มีความน่าเชื่อถือ คงเส้นคงวา ไม่มีข้อผิดพลาด 2) Assurance หมายถึง การบริการที่สุภาพ มีความเชื่อมั่น ไว้วางใจ มีมาตรฐานความปลอดภัย 3) Tangibles หมายถึง ภาพลักษณ์และรูปลักษณ์ของผู้ให้บริการหรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่สัมผัสได้จริง 4) Empathy หมายถึง การบริการที่มีการดูแลอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม และ 5) Responsiveness หมายถึง การบริการที่มีการตอบสนองอย่างเต็มใจและรวดเร็ว ซึ่งในด้านการพัฒนาคุณภาพการบริการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น กลุ่มจังหวัดเพชรบูรณ์ศรีได้พัฒนาหลักการเพื่อการพัฒนาคุณภาพการบริการสู่การเป็นเจ้าบ้านที่ดีที่เรียกว่า หลักการ 6ส ขึ้น อันประกอบไปด้วย 1) สะสาง คือ การจัดการกับวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มีสภาพที่สมบูรณ์พร้อมใช้งาน ตลอดจนภูมิทัศน์ภายในชุมชนให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม 2) สะอาด คือ ความสะอาดที่ได้มาตรฐานและมีความปลอดภัย 3) สะดวก คือ ชุมชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย มีการติดต่อประสานงานที่รวดเร็ว มีการอำนวยความสะดวกเตรียมพร้อมล่วงหน้าก่อนเดินทางมาและขณะอยู่ในชุมชน 4) สบาย คือ การบริหารจัดการด้านปัจจัยและโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นที่เพียงพอพร้อม บรรยากาศภายในชุมชนมีความสงบ เป็นกันเองต่อผู้มาเยือน 5) สติ คือ การบริการด้วยรอยยิ้มและมีมิตรไมตรี เสมือนนักท่องเที่ยวเป็นดั่งญาติพี่น้อง และ 6) สวีستی

คือ การต้อนรับและการกล่าวลาด้วยความเต็มใจ พร้อมตรวจตราความเรียบร้อยของทรัพย์สินทั้งของชุมชนและนักท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพที่ครบถ้วนเรียบร้อย

3. ภูมิคุ้มกันที่ดี (Self-immunity) หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการกับการดำเนินชีวิตให้มีการรองรับในปัจจัยความเสี่ยงต่าง ๆ (U-tantada, Mujtaba, Yolles & Shoosanuk, 2016) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ประมาทต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัว มีการดำเนินชีวิตอย่างมีสติ (Anantanatom, 2017, p. 309) รู้ทันการเปลี่ยนแปลงทั้งที่เกิดจากปัจจัยภายในและภายนอก (Barua & Tejavivaddhana, 2019, p. 196) มีการบริหารจัดการความเสี่ยงทั้งก่อนและหลังการดำเนินการใด ๆ เพื่อที่สามารถฟื้นคืนและตั้งรับจากสถานการณ์ที่สุดโต้งได้อย่างรวดเร็ว (Jitsuchon, 2018, p. 2) ซึ่งเมื่อมีการกำหนดทิศทางการบริหารจัดการตามหลักการของเหตุและผลเพื่อให้ได้มาตรฐานด้านการท่องเที่ยวทั้งในระดับประเทศและสากลแล้วนั้นเพื่อเป็นการสร้าง “ภูมิคุ้มกันที่ดี” ชุมชนควรมีการวางแผนการบริหารจัดการต่อปัจจัยต่างๆ ที่เรียกว่า 6M 1E ให้รัดกุมมีประสิทธิภาพ ที่นำมาซึ่งประสิทธิผลอย่างยั่งยืนสืบไป ได้แก่ 1) Man คือ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ของชุมชนในการพัฒนาและขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของชุมชน 2) Materials คือ การมีแผนพัฒนา ปรับปรุง และตรวจสอบเกี่ยวผลิตภัณฑ์ วัตถุประสงค์ต่าง ๆ ตลอดจนการบริการของชุมชนให้ได้มาตรฐาน 3) Machine คือ มีแผนการตรวจซ่อม บำรุงรักษาเครื่องจักร อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน และมีความปลอดภัย 4) Marketing คือ มีการจัดทำแผนการตลาดเพื่อประเมินศักยภาพหาคคุณค่าทุนชุมชนในมิติต่าง ๆ และพัฒนาต่อยอดส่งมอบไปยังนักท่องเที่ยวในรูปของกิจกรรมต่าง ๆ อย่างประทับใจ 5) Method คือ มีแผนการพัฒนาปรับปรุง วิธีการ กระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด 6) Money คือ มีแผนการเงินของชุมชนที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ และ 7) Environment คือ มีแผนการบริหารจัดการคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน โดยการดำเนินการทั้งหมดนี้จะต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นทั้งในระยะสั้นและระยะยาวโดยไม่ประมาท พร้อมกับมีเหตุผลและพอประมาณ โดยดำเนินการอย่างเป็นขั้นเป็นตอน (OPSI, 2017, p. 7)

4. เงื่อนไขด้านความรู้ ปัญหา (องค์ความรู้) และคุณธรรม จริยธรรม (Knowledge and Moral Conditions) เป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่าการกระทำการใด ๆ โดยปราศจากความรู้ที่ย่อมไร้ซึ่งประสิทธิผล (Barua & Tejavivaddhana, 2019, p. 196) ดังนั้น สิ่งสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนการดำเนินงานต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างยั่งยืนนั้นทุกคนในชุมชนจะต้องร่วมมือกันขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของชุมชนด้วยความเต็มใจ มุ่งผลประโยชน์ของชุมชนเป็นสำคัญ มีความพร้อม วิริยะอุตสาหะ แสวงหาความรู้ในเรื่องที่ปฏิบัติและเข้าใจในทุกกระบวนการ และกระทำต่าง ๆ อย่างลึกซึ้ง (Mongsawad, 2017, p. 129) เพื่อให้การท่องเที่ยวของชุมชนดำเนินต่อไปได้อย่างเต็มศักยภาพ อันจะนำมาซึ่งภาพลักษณ์ ชื่อเสียงที่ดี และรายได้ที่มั่นคงของสมาชิกภายในชุมชนที่ยั่งยืนสืบไป โดยกระทำควบคู่ไปกับจริยธรรมในจิตใจ มีความซื่อสัตย์ พึ่งพาตนเองเป็นสำคัญ รักที่จะแบ่งปัน และมีจิตสาธารณะ อันเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Jitsuchon, 2018, p. 2)

สรุปผล

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อค้นหาแก่นคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่กลุ่มจังหวัดเพชรบูรณ์ครั้งนี้ พบว่า องค์ความรู้หรือศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่นำมาขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของชุมชนนั้น ประกอบด้วย 1) การวางแผนงานที่ดีที่

มาจาก “ความพอประมาณ” ให้รู้จักศักยภาพในตนเองและสิ่งที่ชุมชนพึงมีอยู่ผ่านการศึกษาวិเคราะห์ปัจจัยหลักที่เรียกว่า “ทุนชุมชน” ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ มนุษย์ สังคมและวัฒนธรรม กายภาพ สิ่งแวดล้อม และการเงิน อันจะนำมาซึ่งความเข้าใจ และเห็นคุณค่าที่สะท้อนจิตวิญญาณหรืออัตลักษณ์ของชุมชนได้อย่างชัดเจน 2) การขับเคลื่อนชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวอย่าง “มีเหตุผล” ให้สามารถสร้างความดึงดูดใจ เข้าถึงได้ง่าย มีที่พัก สิ่งอำนวยความสะดวก และกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่ได้มาตรฐาน 5 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน การจัดการด้านเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมชุมชน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน และคุณภาพการบริการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ 3) การสร้าง “ภูมิคุ้มกันที่ดี” โดยมีการวางแผนงานในด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ การบำรุงรักษาเครื่องมือต่าง ๆ การตลาดท่องเที่ยว การพัฒนากระบวนการทำงาน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการเงิน ที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยชุมชนจะต้องปฏิบัติงานด้วยความรู้คู่คุณธรรมเพื่อให้การท่องเที่ยวสามารถขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีศักยภาพ ก่อให้เกิดรายได้ต่อตนเองและชุมชนและก้าวผ่านความยากจนไปสู่การเป็นผู้มีรายได้สูงอันจะนำมาซึ่งความสุขสงบ ความเข้มแข็งของชุมชนอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผู้นำชุมชนควรสื่อสารกับสมาชิกของชุมชนให้เข้าใจในแก่นคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่นำมาประยุกต์เชื่อมโยงกับหลักการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมกับจัดสรรสมาชิกของชุมชนเพื่อร่วมกันกำกับดูแลการท่องเที่ยวของชุมชนให้มีประสิทธิภาพ

1.2 สมาชิกของชุมชนที่ทำหน้าที่กำกับดูแลการท่องเที่ยวของชุมชนควรร่วมกันระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดแนวทางดำเนินงานด้านการขับเคลื่อนชุมชนเพื่อก้าวสู่การเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นรูปธรรม ทั้งนี้ ควรจัดหาบุคลากร นักวิชาการ ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาร่วมกำหนดแนวทางข้างต้นเพื่อให้ได้แนวทางการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งถัดไป

2.1 ควรมีการศึกษาต่อยอดในแก่นคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เชื่อมโยงกับหลักการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนแต่ละด้านร่วมกับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่เป้าหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ โดยเฉพาะการจัดทำแผนในการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ ของชุมชนให้มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกันในทุกมิติอย่างเป็นระบบ

2.2 ควรนำกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณมาร่วมศึกษาโดยกำหนดตัวแปรที่ต้องการศึกษาที่หลากหลายมิติ เช่น ตัวแปรด้านการสื่อสารองค์กร ตัวแปรด้านจิตวิทยาชุมชน ตัวแปรด้านการตลาดท่องเที่ยว เป็นต้น เพื่อนำผลที่ได้มาประยุกต์ใช้ร่วมกับผลการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Anantanatorn, A. (2017). *lak pratya khong setthakit phophiang nai prathet Thai: næothang mai samrap kanphatthana prathet yakchon* [The Philosophy of Sufficiency Economy in Thailand: An Innovative Approach for Development Poor Countries]. *Journal of Politics, Administration and Law*, 9(Special), 297-323.
- Barbash, A., Barbash, M., Lipscomb, B. & Marria, K. (2013). *Community Capital and Alternative Financing Resource Guide*. Michigan, USA: Reconsider, Inc.
- Barua, P. & Tejavivaddhana, P. (2019). Impact of Application of Sufficiency Economy Philosophy on the Well-Being of Thai Population: A Systematic Review and Meta-Analysis of Relevant Studies. *Journal of Population and Social Studies*, 27(3), 195-219.
- Buckley, C., van Rensburg, T.M. & Hynes, S. (2009). Recreational demand for farm commonage in Ireland: A contingent valuation assessment. *Land Use Policy*, 26, 846–854.
- Camarero, C., Garrido, M.J. & Vicente, E. (2010). Components of art exhibition brand equity for internal and external visitors. *Tour. Manag.*, 31, 495–504.
- Canali, S. & d’Angella, F. (2009). Managing cultural events and meetings activities in European urban destinations. *Int. J. Arts Manag.*, 11, 59–72.
- Chen, L., Ng, E., Huang, S.-C. & Fang, W.-T. (2017). A Self-Evaluation System of Quality Planning for Tourist Attractions in Taiwan: An Integrated AHP-Delphi Approach from Career Professionals. *Sustainability*, 9(1751), 1-18.
- Community Organizations Development Institute. (2015). *khumu sanapsanun kanphatthana rabop setthakit læ thun chumchon* [A Handbook to Supporting the Development of Economic Systems and Community Capitals]. Bangkok: Community Organizations Development Institute (Public Organization).
- Community Strengthening Office. (2019). *khumu kan patibat ngan ruang : kanphatthana muban setthakit phophiang* [A Handbook of action on: Sufficiency Economy Village Development]. Nonthaburi: Community Strengthening Office, Community Development Department, Ministry of Interior.
- Czaplewski, A.J., Olson, E.M. & Slater, S.F. (2002). Case in point Applying the RATER Model for Service Success Five service attributes can help maintain five-star ratings. *Marketing Management*. 11. 14-17.

- Dokthaisong, B. (2017). *pratyā setthakit phophiang* [Sufficiency Economy Philosophy]. *Journal of Politics, Administration and Law*, 9(Special), 27-67.
- Gillis, A. & Jackson, W. (2002). *Research methods for nurses: Methods and interpretation*. Philadelphia: F.A. Davis Company.
- Hartmann, P. & Apaolaza-Ibáñez, V. (2010). Beyond savanna: An evolutionary and environmental psychology approach to behavioral effects of nature scenery in green advertising. *J. Environ. Psychol.*, 30, 119–128.
- Hudson, S., Wang, Y. & Gil, S.M. (2011). The influence of a film on destination image and the desire to travel: A cross-cultural comparison. *Int. J. Tour. Res.*, 13, 177–190.
- Jitsuchon, S. (2018). Monitoring Development Sustainability through Sustainable Community Indicators. *Proceeding of the Economy, Sustainable Development and Energy International Conference (ESDEIC)*, Edinburgh, Scotland, UK, 2(1396), 1-5.
- Kantha-oo, Ch. (2017). *kanthongthieo doi chumchon pen than : korani sukka ban rong fong tambon rong fong amphoe mueang phrae changwat phrae* [Community Based Tourism: A Case Study of Baan Rong Fong, Rong Fong Sub-district, Mueang Phrae District, Phrae Province]. Master of Arts Thesis, Graduate School, Chulalongkorn University.
- Kitbumrung, M. (2018). Understanding SEP and Applying to Self Development. *American Journal of Humanities and Social Sciences Research (AJHSSR)*. 2(5), 70-73.
- Landorf, C. (2009). Managing for sustainable tourism: A review of six cultural World Heritage Sites. *J. Sustain.Tour.*, 17, 53–70.
- Milman, A. (2010). The global theme park industry. *Worldw. Hosp. Tour.*, 2, 220–237.
- Ministry of Interior. (2014). *krasuang mahatthai kap kante ri yom khwam phrom khao su prachakhom Asian phaitai kandamnœn ngan khong sun patibatkan ruam klum changwat* [Ministry of Interior and Preparation for Entering into the ASEAN Community under the Operation of the Regional Operation Center : ROC]. Nonthaburi: Matichon Printing House Pakkret.
- Mongsawad, P. (2010). The Philosophy of the Sufficiency Economy: A Contribution to the Theory of Development. *Asia-Pacific Development Journal*, 17(1), 123-143.

- Office of the Permanent Secretary for Interior. (2017). *kan nornam lak pratya khong setthakit phophiang pai su kan patibat chon pen withi chiwit* [The introduction of sufficiency economy philosophy into practice is a way of life]. Bangkok: Danex-intercopration.
- Onwan, D., Wongpinpech, V., Chanprom, P., Trirat, S.S. & Wongmueangkhaen, Th. (2012). *tua bæp kanchatkan thurakit kanthongthieo doi chumchon tam lak pratya khong setthakit phophiang nai phunthi phak nua* [Model of Community-Based Tourism Enterprises Management in Northern Thailand Using Philosophy of Sufficiency Economy]. National Research Council of Thailand.
- Papadoulis, M. & Minns, K.A. (2018). *Toodyay Tourism Strategy 2018 – 2021*. Perth, Australia: Icon Tourism Consulting Pty Ltd.
- Shone, J.J. (2014). The Sufficiency Economy Philosophy (SEP) and its international role in Sustainable Development as seen in application in the SEP Model Villages of the Lao P.D.R. and Timor-Leste. *The 3rd MSSRC International Conference on "Mekong Region and ASEAN in Transition: People and Transborder Issues"*, Ubon Ratchathani University, Thailand.
- Slåtten, T., Krogh, C. & Connolley, S. (2011). Make it memorable: Customer experiences in winter amusement parks. *Int. J. Cult. Tour. Hosp. Res.*, 5, 80–91.
- Sommitr, K. & Boonpaisamsatit, N. (2013). *næothang kanphatthana kanthongthieo chæng bamphen prayot nai phak nua tøn bon khong prathet Thai* [Guidelines for Volunteer Tourism Development in the Upper North of Thailand]. *FEU Academic Review*, 7(1), 47-58.
- Stylianou-Lambert, T. (2011). Gazing from home: Cultural tourism and art museums. *Ann. Tour. Res.*, 38, 403–421.
- Thailand's National Tourism Policy Committee. (2016). *ken kanphatthana kanthongthieo doi chumchon khong prathet Thai* [The criteria for Thailand's community-based tourism development]. Bangkok: Ministry of Tourism and Sport.
- U-tantada, S., Mujtaba, B.G., Yolles, M. & Shoosanuk, A. (2016). Sufficiency Economy and Sustainability. *The 2nd Multidisciplinary Research and Innovation for Globally Sustainable Development (MRIGSD)*, Bangkok, Thailand.
- Williams, A.M. & Shaw, G. (2009). Future play: Tourism, recreation and land use. *Land Use Policy*, 26, S326–S335.
- Wong, I.K.A. & Rosenbaum, M.S. (2012). Beyond hardcore gambling understanding why mainland Chinese visit casinos in Macau. *J. Hosp. Tour. Res.*, 36, 32–51.

Yang, C.-H., Lin, H.-L., & Han, C.-C. (2010). Analysis of international tourist arrivals in China: The role of World Heritage Sites. *Tour. Manag.*, 31, 827–837.